

gerekli ve önemlidir.

Bogazlar'ın kara ve deniz alanlarını kapsayan haritalarından söz açınca, eski zamanlarda diğer birçok harita gibi bu bölgenin haritalanmış da çoğu kez Yunan gezginlerin çok da doğru olmayan bilgilerine ve yazdıklarına dayanılarak çizildiğini o nedenle pek de güvenilir olmadığını not etmekte yarar vardır. Yine bu haritaların çiziminde yararlanılan belli başlı üç eser Piri Reis, Evliya Çelebi ve onun çağdaşı Julien Bordier'ye aittir. Piri Reis'in 1513 tarihli Dünya haritasının elimizde bulunan tek parçası Amerika özellikle de Güney Amerika kıyılarını gösterir. Şimdi sıkı durun; Sevilla ve Lizbon haritacıları da aynı dönemde bu bölgeyi Reis gibi çizmişlerdir. Bunda şaşılacak bir durum

yoğdur çünkü Piri Reis, haritasını çizirken Kolomb'un haritasından yararlandığını yazmaktadır. İlginç olan, bu Sevilla haritacılarının, aradan 500 yıl geçtikten sonra bugünlerde Türkiye ile Yunanistan arasındaki Doğu Akdeniz sorununda sık sık adı geçen, Yunanistan'dan başka kimsenin sahiplemediği "Sevilla Haritası" ile bir kez daha sahneye çıkmış olmalarıdır.

Bogazların eski haritaları güvenilir değildir; ama zaman zaman hızla değişmekte

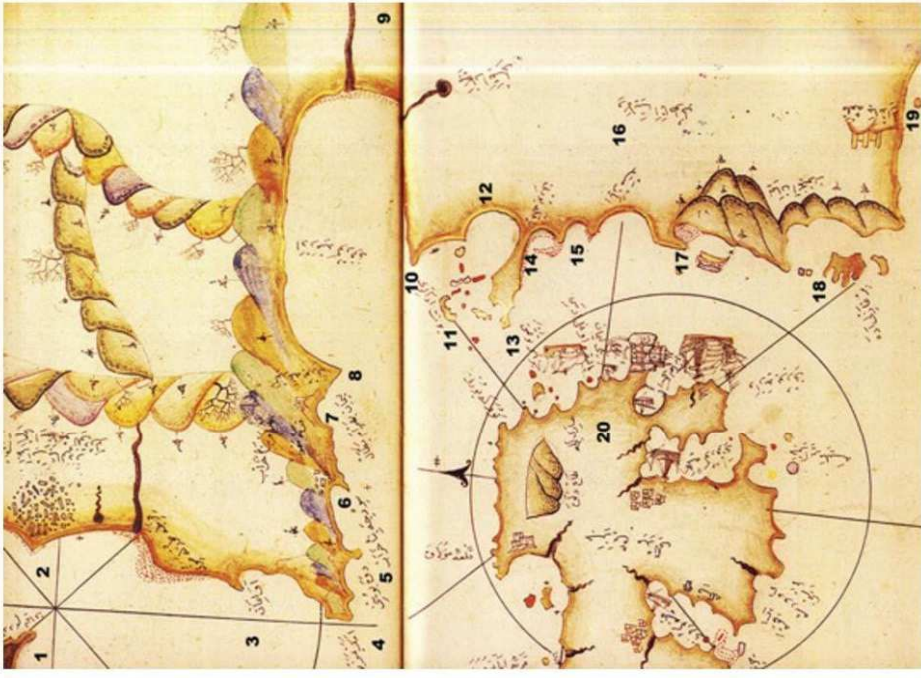
Ali Rıza Bey tarafından yapılan İstanbul Bogazi'nin topografik haritası, 19. yüzyıl sonu, Mektebi Harbiye.

ve güvenilir, doğru haritalara gereksinim artmaktadır.

FRANSA'NIN DOĞU AKDENİZ MERAKI

Antik Çağ coğrafyacıları, Akdeniz'in, Ege Denizi'nin de dâhil olduğu bölümünü Doğu Akdeniz olarak tanımlatlar. Türk Bogazları da Doğu Akdeniz'in bir parçasıdır. Nitekim 1719-1720 tarihli bir Osmanlı haritasında, İstanbul Bogazi'nin Karadeniz'e açılan kısmında "Karadeniz tarafı", Çanakkale Bogazi'nin Ege Denizi'ne açılan kısmında, "Akdeniz tarafı" ibaresi yer alır. Fransızın, bugünlerde Cumburbaşkama Macron'un adeta balıklama daldığı, Türkiye ile Yunanistan arasındaki Doğu Akdeniz sorununa ilgisi en az 16. yüzyıla dayanmaktadır. Bu nedenledir ki, Fransa daha o zamanlardan başlayarak, Doğu Akdeniz kıyılarını, özellikle Türk Bogazları'nın haritalarının çizilmesinde önemli bir rol oynamıştır. Bu amaçla bölgeye kimi zaman tek kişilik kimi zaman toplu görev ve inceleme gezileri düzenlenmiştir. Sefir Guvardin ile Ortieres Mar'ksi Gravier'ninki gibi, bazıları ticari amaçlı olarak sunulan bu keşif gezilerine kara ve deniz haritacıları, botanikçiler, coğrafyacılar, arkeologlar vb katılmışlardır. Fransızlar bu konuda zaman zaman Osmanlı yetkililerine de danışmanlık yapmışlardır!

Bogazların ayıntılı haritalarının çizilmesinin arkasındaki önemli isimlerden biri, 1784-1793 yılları arasında Fransa'nın İstanbul'daki Büyükelçisi, Choiseul-Gouffier Kontu'dur. Bu haritaların en güzellerinden biri, "Kralın Osmanlı Sefiri, Ekselansları Choiseul-Gouffier Kontu'nun talimatlarıyla, Tarleton korvetinin Kraliyet Kaptanı M. Truguet ve gök bilimci M. Tondou tarafından 1786 yılında hazırlanmış, Sestos

Eski İstanbulluk-Çandarlı Portolani

1. Bozcaada
2. Eski İstanbulluk-Truva
3. Ak Liman
4. Ernek Yemez
5. Deve Boynu
6. Sivrice Limanı
7. Behram Kale
8. Kadırga Burnu
9. Edrenit
10. Bozburun
11. Birgözü Liman
12. Ayrıalık
13. Bakla Burnu
14. Eski Liman
15. Kadırga Burnu
16. Ayazmend-Altınova
17. İncir Limanı
18. Mardeliç
19. Çandarlı Adası
20. Midilli

ve Abydos burunlarından Gelibolu ve Çardak fenerlerine uzanan Hellespont haritası" adını taşımaktadır.⁵

Fransa'nın Türk Bogazları'nın ve çevresindeki toprakların haritalarının çizilmesine ilgisi salt askeri değildi. Bu ilginç bir nedeni de Piri Reis'in "Eski İstanbulluk" dediği Truva'nın yerinin saptanmasıydı. Nitekim sözünü ettiğim Hellespont Haritası'nın sağ alt köşesindeki çerçevede Truva kalıntıları resmedilmiştir. Yine de esas amaç askeri idi. Örneğin 1683-1690 yılları arasında Fransa Bahiye Nazırı olan Seignelay Maikisi'nin yönettiği gizli gezi, gerekirse İstanbul'un fethedilmesi için yapılacak bir askeri seferin hazırlanması için bölgenin keşfedilmesi ve haritasının çıkarılması amacıyla taşıyordu.

